

บทคัดย่อ

รายงานนี้เสนอผลสำรวจและวิเคราะห์ ข้อมูลภาคสนามทางชาติพันธุ์วิทยา ในกลุ่มคนไทย ที่อาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงตอนบน (จินชาเจียง) ช่วงที่ไหลผ่านภาคเหนือของมณฑลยูนนาน. คนไทยกลุ่มนี้, ซึ่งอาศัยอยู่สุดเขตแดน ด้านตะวันตกเฉียงเหนือ ภายในขอบเขตการแพร่กระจายของภาษาตระกูลไทในประเทศจีน, เรียกตัวเองว่า “ไต” โดยพูดภาษาไทยในสาขาตะวันตกเฉียงใต้ ที่ใกล้ชิดมากเป็นพิเศษกับภาษา “ไตเหนือ” ในตระกูลภาษาไทยสาขาเดียวกัน ซึ่งเป็นภาษาถิ่นที่ใช้พูดกันในกลุ่มคนไทย ในเขตใต้คง ทางตะวันตกของมณฑลยูนนาน บริเวณที่ต่อแดนกับภาคเหนือของประเทศพม่า.

ประมวลจากประวัติบอกเล่า และการสืบค้นเอกสารประวัติศาสตร์ พอสรุปได้ว่าบรรพบุรุษของคนไทยในลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงตอนบน ได้อพยพขึ้นไปจากถิ่นที่อยู่อาศัยของคนไทย ในดินแดนใต้คงและจิ่งตง (“จิ่งตง” ตั้งอยู่ทางตะวันออกของใต้คง ระหว่างแม่น้ำลานชางกับแม่น้ำแดงตอนบน) จากผลของการศึกสงคราม ทั้งกับจีนและระหว่างพวกเดียวกันเอง ราวระหว่างปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 15. ใต้คง (ซึ่งเป็นที่ตั้งของอาณาจักรเมืองมาว) และจิ่งตง ในช่วงเวลาดังกล่าว ยังคงเป็นถิ่นอาศัยของคนไทย, โดยที่ในปัจจุบันเหลือแต่ที่ใต้คงเท่านั้นที่ยังคงมีคนไทยอาศัยอยู่, ส่วนคนไทยที่จิ่งตงได้ถูกกลืนเป็นจีน หรืออพยพไปอยู่ที่อื่นหมดแล้ว.

คนไทยในลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงตอนบน ในปัจจุบันมิได้นับถือพุทธศาสนาเถรวาท และก็ไม่มีร่องรอยปรากฏว่า ได้เคยนับถือพุทธศาสนานิกายนั้นมาก่อนในอดีต, อีกทั้งยังไม่มีภาษาเขียนใช้เป็นของตนเองอีกด้วย. ในปัจจุบันพุทธศาสนาเถรวาท เป็นที่นับถือแพร่หลายทั้งในกลุ่มคนไทยในใต้คง และไทใหญ่ในรัฐฉานของพม่า (ซึ่งมีความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมมากกับพวกไทในใต้คง), โดยหากอ้างตามพงศาวดารพม่า พวกไทใต้คงอาจได้เริ่มนับถือพุทธศาสนานิกายนั้น มาตั้งแต่ในสมัยพระเจ้าอโนรธา แห่งพุกาม ในคริสต์ศตวรรษที่ 11; นอกจากนี้ ไทใต้คงยังมีรูปอักษรใช้เป็นของตนเองที่เรียกว่า “ลือโตยว” ซึ่งนักวิชาการเชื่อกันมาก โดยอ้างเนื้อความในคัมภีร์ “อาหมบุรานจี” ของไทอาหม ว่าเป็นรูปอักษรไทเก่าแก่ ที่ได้แพร่จากอาณาจักรเมือง

มา (ใต้คง) ไปยังอัสสัม และกลายเป็นตัวอักษรไทอาหม ตั้งแต่ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 13.

งานวิจัยนี้เสนอว่า การไม่พบร่องรอยของการนับถือพุทธศาสนา และการใช้ตัวอักษรไทแบบ “ลิกโตยาว” ในกลุ่มคนไทในกลุ่มน้ำแยงซีเกียง ที่อพยพมาจากใต้คงและจิ่งตง ระหว่างปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 15 ยืนยันว่าจนถึงช่วงเวลานั้น พุทธศาสนานิกายเถรวาท ก็น่าจะยังมีได้แพร่หลายในดินแดนใต้คง และรูปอักษรไทใต้คงรวมถึงรูปอักษรไทอาหม ก็ไม่อาจเก่าไปกว่าปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 ได้.

คนไทในกลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง, แม้ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากจีน ตั้งแต่สมัยราชวงศ์เหม็งลงมาอยู่พอสมควร, แต่ก็ยังคงรักษาคติความเชื่อบางอย่าง แบบของไทยโบราณ มาได้จนถึงในปัจจุบัน, เป็นต้นว่าคติเรื่อง “ขวัญ” และชีวิตหลังความตาย, โดยที่เมื่อผู้อาวุโสของตระกูลตายลง จะมีการประกอบพิธีสำคัญ เพื่อส่งขวัญส่วนหนึ่งของผู้ตาย ให้ไปอยู่ในแดนของคนตาย และรับขวัญอีกส่วนหนึ่งของผู้ตาย ให้มาอยู่ที่หิ้งบูชาผีบรรพบุรุษภายในเรือน กลายเป็นผีเรือนคอยดูแลลูกหลาน, ขวัญของผู้ตายจึงมีสองส่วนโดยหลักใหญ่. เจ้าพิธีซึ่งทำหน้าที่ส่งขวัญผู้ตาย ได้แก่ “มด” ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง; “มด” คือบุคคลที่ถูกคัดเลือกอย่างเฉพาะเจาะจงโดยผี ให้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางติดต่อกับโลกแห่งวิญญาณ, โดยจะส่งสัญญาณให้เจ้าตัวทราบบว่าถูกคัดเลือก ด้วยการทำให้ผู้นั้นสติฟั่นเฟือนหรือเจ็บป่วยเรื้อรัง ต้องปฏิญาณตนเองเป็นมด จึงจะหายจากอาการผิดปกติเหล่านั้นได้. นอกจากนั้น ในชุมชนของคนไทกลุ่มดังกล่าว ยังมีการเช่นไหว้ “ตันเสื่อ” ซึ่งเป็นตันไม้ใหญ่ เชื่อกันว่าเป็นที่สิงสถิตของเทพเจ้าที่ประจำชุมชน; ในพิธีดังกล่าวซึ่งต้องกระทำทุกปี จะมีการฆ่าสัตว์ใหญ่เป็นเครื่องเซ่น โดยมีผู้อาวุโสของตระกูลแรกที่ก่อตั้งหมู่บ้าน เป็นผู้นำในการประกอบพิธี และทุกครัวเรือนต้องส่งตัวแทน ที่เป็นเพศชายไปร่วมในพิธี ส่วนผู้หญิงจะถูกห้ามมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องในพิธีนี้อย่างเด็ดขาด.

ผู้เขียนเสนอว่า แบบแผนทางวัฒนธรรมที่ได้กล่าวถึงข้างต้นทั้งหมด สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจีนยุคโบราณแห่งลุ่มแม่น้ำเหลือง ตั้งแต่เมื่อราวสามพันปีก่อน, ภายใต้อิทธิพลที่ว่าวัฒนธรรมไทและจีนยุคโบราณ เคยมีรากเหง้าร่วมกันมาก่อนในอดีตอันไกลโพ้น, ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้เขียนได้เคยร่วมเสนอการสืบค้น ไว้โดยละเอียดแล้วในงานชิ้นอื่น. แบบแผนทางวัฒนธรรมของคนไทในกลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง ที่สำรวจพบในคราวนี้ เป็นหลักฐานอีกชุดหนึ่ง ที่ผู้เขียนใช้เพื่อยืนยันข้อเสนอดังกล่าวให้หนักแน่นขึ้น.

นอกจากนั้น ผู้เขียนยังได้เสนอสมมุติฐานขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง สำหรับจะอธิบายถิ่นกำเนิดและการแพร่กระจาย ของภาษาไทยสาขาคะวันตงเฉียงใต้ ภายในกรอบประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์วิทยา. ข้อเสนอของผู้เขียนก็คือ ถ้าหากเราจะยอมรับว่าอาณาจักร “เตียนเย้ะ” ที่ปรากฏในบันทึกจีนสมัยราชวงศ์ฮั่น, ซึ่งโดยตำแหน่งทางภูมิศาสตร์น่าจะอยู่ตั้งแต่แถบใต้ลงไปจนถึงภาคเหนือของพม่า นั้น, เป็นอาณาจักรของคนไทยแล้ว ก็แสดงว่าต้องมีบรรพบุรุษของคนไทยกลุ่มหนึ่ง แยกตัวจากคนไทยกลุ่มอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย เข้ามาอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำสาละวิน ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศไทย อย่างน้อยตั้งแต่เมื่อราว 2,000 ปีก่อน. คนไทยกลุ่มที่แยกตัวมาอยู่ในลุ่มแม่น้ำสาละวินนี้ อาจได้เป็นบรรพชนทางชาติพันธุ์เริ่มแรก ของคนไทย เฉพาะกลุ่มที่พูดภาษาไทยสาขาคะวันตงเฉียงใต้. การขยายเขตอิทธิพลของคนไทยจากลุ่มน้ำสาละวิน ไปทางตะวันออกเฉียงใต้จนถึงลุ่มแม่น้ำแดง ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังสมัยราชวงศ์ถังลงมา ตามที่มีหลักฐานปรากฏในบันทึกจีน ทำให้เกิดการแพร่กระจายของภาษาไทยสาขาคะวันตงเฉียงใต้ อย่างกว้างขวาง จากตะวันตกไปตะวันออก ซึ่งบางส่วนอาจต่อลงมาทางใต้ จนถึงในภาคเหนือของเอเชียอาคเนย์ด้วย. กลุ่มคนที่พูดภาษาไทยสาขาดังกล่าว ที่แพร่ลงมาจนถึงในภาคเหนือของเอเชียอาคเนย์ ในช่วงเวลาดังกล่าว คือพวกที่เป็นบรรพชนทางชาติพันธุ์ของคนไทย ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม (คือคนไทยทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำแดง) ในลาว และในประเทศไทย.

เจ้าพนักงานหอสมุด